

wydanie specjalne 1/6/2019

ISSN 17338662

ACADEMIA

M A G A Z Y N P O L S K I E J A K A D E M I I N A U K

Zmiany klimatu

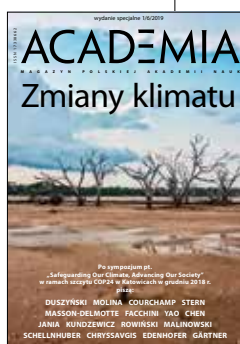
Po symposium pt.

„Safeguarding Our Climate, Advancing Our Society”
w ramach szczytu COP24 w Katowicach w grudniu 2018 r.
piszą:

DUSZYŃSKI MOLINA COURCHAMP STERN
MASSON-DELMOTTE FACCHINI YAO CHEN
JANIA KUNDZEWICZ ROWIŃSKI MALINOWSKI
SCHELLNHUBER CHRYSSEAVGIS EDENHOFER GÄRTNER

Spis treści

Deklaracja	W TROSCE O ZIEMIĘ I LUDZI	4
Prof. Mario Molina	DOWODY DOSTARCZĄ NAUKOWCY	6
Dr Franck Courchamp	ZJADANIE RÓŻNORODNOŚCI	12
Prof. Nicholas Stern	WZROST KORZYSTNY DLA WSZYSTKICH	16
Dr Valérie Masson-Delmotte	KAŻDE PÓŁ STOPNIA JEST WAŻNE	22
Dr. Maria Cristina Facchini	DWIE STRONY MEDALU	28
Prof. Tandong Yao Prof. Fahu Chen	NA JEDWABNYM SZLAKU	34
Prof. Jacek Jania	PRZYSZŁOŚĆ CZYTANA Z LODU	38
Prof. Zbigniew Kundzewicz	NIE DAJMY SIĘ ZATOPIC	44
Prof. Paweł Rowiński	NADMIAR SPRZĘŻEŃ ZWROTNYCH	48
Prof. Szymon Malinowski	KLIMAT NIEZAPOMNIANY	54
Prof. Hans Joachim Schellnhuber	EMPATIA NADZIEJĄ NA PRZYSZŁOŚĆ	58
Wielebny dr John Chryssavgis	PERSPEKTYWA RELIGIJNA I DUCHOWA	62
Prof. Ottmar Edenhofer, Juliana Gärtner	NAUKA POLSKIEGO PAPIEŻA	66

WYDAWCA:

© Polska Akademia Nauk
Biuro Upowszechniania
i Promocji Nauki
pl. Defilad 1,
00-901 Warszawa
e-mail: academia@pan.pl
academia.prenumerata@pan.pl
www.naukaonline.pl
www.academia.pan.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Jan Strelau
honorowy redaktor naczelny
Anna Zawadzka
redaktor naczelna,
nauki humanistyczne
Katarzyna Czarnecka
zastępca redaktor naczelnej,
sekretarz redakcji
Agnieszka Kloch
nauki biomedyczne
Agnieszka Pollo
nauki ścisłe i techniczne

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Jolanta Iwańczuk
nauki o Ziemi
Andrzej Figatowski
grafika
Andrzej Kozak
edycja zdjęć
Renata Modzelewska
redakcja językowa

Tłumaczenia: Sax Translations

RADA NAUKOWA:

Jerzy Duszyński
przewodniczący
Edward Nęcka
Grażyna Borkowska
Roman Micnas
Lucjan Pawłowski
Witold Rużyłło
Henryk Szymczak

ZDJEŃCIA NA STR. 1, 2, 3: BE&W, QIMONO/WWW.PIXABAY.COM, JAKUB OSTAŁOWSKI

Świat się stacza?

Naukowcy obserwują gwałtowność, z jaką zmienia się globalny klimat. Mamy już pewność, że przyczyną jest działalność człowieka i emisja

z przemysłu, ciepłowni, elektrowni, rolnictwa i gospodarstw domowych gazów cieplarnianych, głównie dwutlenku węgla i metanu. W związku z tym badacze coraz wyraźniej rysują groźne prognozy. Jak to z naukowymi prognozami – mówi się w nich w kategoriach prawdopodobieństwa. Ale już teraz nauka z prawdopodobieństwem 60% przewiduje, że za kilkanaście lat, a więc w okresie życia większości z nas, będziemy świadkami powodzi, fal upałów, tajfunów, podnoszenia się poziomu mórz i oceanów, a w ich następstwie – szerzących się głodu, braku pitnej wody i migracji całych narodów.

Jednak głos naukowców słabo dociera do świadomości społeczeństw i decydentów. Dlaczego tak jest?

W moich próbach zrozumienia tego zjawiska czasem przychodzi mi do głowy scena, którą Antoni Czechow opisuje w opowiadaniu „Pani z piaskiem” – kiedy Gurow, główny bohater opowiadania, nie mogąc się podzielić swoim bólem duszy z nikim, w końcu wybucha w nieoczekiwanym momencie:

„Kiedyś w nocy, wychodząc z Klubu Lekarskiego razem z pewnym urzędnikiem, partnerem do kart, Gurow nie wytrzymał i zaczął:

– Gdyby pan wiedział, jaką uroczą kobietę poznałem w Jałcie!

Urzędnik wsiadł do sań i już ruszył, lecz nagle obejrzał się.

*– Dimitriju Dimitriczu!
– Co takiego?
– A pan miał rację: jesiotr był z zapaszkim!”*

W opowiadaniu Czechowa ta przyziemna uwaga ubodła Gurowa, wydała mu się trywialna i płytka. W obliczu jego osobistego dramatu komentarz rozmówcy o jedzeniu był dla niego niedorzeczny.

Uczeni i przywódcy religijni nie pozostawiają złudzeń co do przyczyn, tempa i kierunków zmian klimatu oraz ich dramatycznych skutków. Ich głos zabrzmiał wyjątkowo mocno w czasie sesji zorganizowanej przez Polską Akademię Nauk, Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) i Papieską Akademię Nauk w czasie COP24, szczytu klimatycznego w Katowicach w grudniu 2018 r. O zagrożeniach i o tym, jak im zapobiec, mówi Memorandum Katowickie, końcowy dokument przyjęty przez uczestników sesji. Stanowiska i uwagi wybitnych badaczy naukowych i przywódców religijnych uczestniczących w sympozjum przedstawiamy w tym wydaniu specjalnym „Academii”.

Ich przestrogi wielu osobom mogą wydawać się trywialne, wręcz niedorzeczne w obliczu ich codziennych trosk. Niestety, brak uwagi na ostrzeżenia nauki może mieć ogromny wpływ na całe społeczeństwa, i to już za kilka, kilkanaście lat. Wszyscy przekonają się wtedy, że świat zmierza w bardzo niepożądanym kierunku.

JERZY DUSZYŃSKI,
PREZES POLSKIEJ AKADEMII NAUK

